

**ARCHEOLOGISCH VOORONDERZOEK: PROSPECTIE MET INGREEP IN DE BODEM en ONDERZOEK
MET METAALDETECTOR**

SITE: BOCHOLT – SPORTLAAN (prov. Limburg)

Eindverslag

Bree, 10.06.2011

HAAST

Historisch en Archeologisch Advies, Studies en Toegepast onderzoek

Rik van de Konijnenburg & Joan Janssen

Grauwe Torenwal 6/00/1

B-3960 Bree (BE)

Mob. 0496 209 018

e-mail: rik@konijnenburg.com

Haast-rapport 2011-008 / R&E project 2011 - 179

In opdracht van:

IFHS- nv Patrick Cuyvers

Klaverbladstraat 2C

B-3560 Lummen

Soort onderzoek: prospectie met ingreep in de bodem, proefsleuvenonderzoek met gebruik van een metaaldetector

Site: Bocholt – Sportlaan, kadasterpercelen Bocholt afd. , sectie C, perceelnummers 228F, 228 M, 229F, 229K

Vergunningsnummer: R&E: 2011 – 179, ref. 11-32983

Datum aanvraag: 5 mei 2011

Datum vergunning: 31 mei 2011

Terreinonderzoek: 6 en 7 juni 2011

Leidend archeoloog: Rik van de Konijnenburg

Senior Archeoloog: Joan Janssen

Grondwerken Winters – Hamont

Rapporteur: Rik van de Konijnenburg

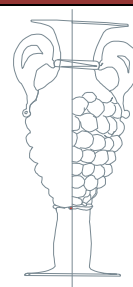
© 2011 HAAST, *Grauwe Torenwal 6/00/1, B-3960 Bree*

Foto's: HAAST – Rik vd Konijnenburg & Joan Janssen (tenzij anders vermeld)

Tekeningen: HAAST (tenzij anders vermeld)

Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd en/of openbaar gemaakt worden door middel van druk, fotocopie, microfilm of op welke wijze ook, zonder voorafgaandelijke schriftelijke toestemming van de uitgever.

Copyright reserved. No part of this publication may be reproduced in any form, by print, photoprint, microfilm or any other means without the permission from the publisher.

Inhoudsopgave

Inhoudsopgave

1	Inleiding	Pag. 4
1.1	Basisgegevens	4
1.2	Reden van het onderzoek	5
1.3	Doel van het onderzoek	5
1.4	Samenvatting van het rapport	6
2	Fysisch-geografische context	6
2.1	Geografische situering	6
2.1.1	Algemene landschappelijke en ruimtelijke situering	7
2.1.2	Lokale geo(morfo)logische situatie	7
2.1.3	Lokale bodemkundige situatie	7
2.2	Gekende archeologische waarden	9
2.2.1	Centrale Archeologische Inventaris (CAI)	9
2.2.2	De Ferrariskaart (ca 1775)	9
2.2.3	Atlas Buurtwegen 1846	9
2.2.4	Luchtfotografie	10
3	Onderzoeksmethode	10
4	Onderzoeksresultaten	12
5	Besluit	12
5.1	Beantwoording onderzoeksvragen	13
5.2	Specifieke aanbevelingen voor vervolgonderzoek	13
6	Lijsten	13
6.1	fotolijst	13
7	Bijlagen	15

1. Inleiding

1.1 Basisgegevens

Project	
Naam	BOCHOLT – Sportlaan
Soort onderzoek	Proefsleuvenonderzoek
Projectcode	BO_sp-H.008
Gemeentecode	LIMB-BO
Opgravingsvergunning	2011/179 – 11-32983: op naam van Rik van de Konijnenburg

Betrokken partijen	
Opdrachtgever	IFHS nv – Patrick Cuyvers Klaverbladstraat 2C B – 3560 Lummen
Uitvoerder	HAAST Rik van de Konijnenburg & Joan Janssen Grauwe Torenwal 6/00/1 – 3960 Bree
Begeleiding	n.v.t.
Bevoegde overheid	Vlaamse Overheid, Ruimte en Erfgoed - afdeling Limburg Mevr. Ingrid Vanderhoydonck Koningin Astridlaan 50 bus 1 B – 3500 Hasselt

Geolocatie	
Provincie	Limburg
Gemeente	Bocholt
Deelgemeente	Bocholt
Toponiem / straat	Sportlaan
Coördinaten	Kadasterpunt: 51°10.519'N – 5°35.248' E
Kadastergegevens	Bocholt, afdeling 1 sectie C, 228 F, 228 M, 229 F, 229 K
Bodemgebruik	Braakliggend terrein, deels gebruikt als stortplaats vor bouwpuin en tuinafval
Terreinoppervlakte	Gemeten oppervlakte: 37 a 91,42 ca

Beheer documentatie	
Documentatie	Haast Historisch & Archeologisch Adviesburo, Studies en Toegepast onderzoek Grauwe Torenwal 6/00/1 B-3960 Bree
Gemeente	Overdracht Per 01/07/2011 Gemeentebestuur Bocholt

	Dorpsstraat 16 B-3950 Bocholt tel. 089 20 19 18 fax 089 20 19 21 Email : gemeente@bocholt.be
Digitale en analoge kopieën	IFHS nv – Patrick Cuyvers Klaverbladstraat 2C B-3560 Lummen
	Dhr. Raf RIBBENS Erfgoedconsulent Ruimte & Erfgoed Phoenixgebouw 8 ^{ste} verdieping Koning Albert II-laan 19, bus 3 B-1210 Brussel (2 exemplaren)
	Ingrid Vanderhoydonck Agentschap Ruimte en erfgoed Vlaams administratief centrum Hasselt Koningin Astridlaan 50, BUS 1 B-3500 HASSELT
	KONINKLIJKE BIBLIOTHEEK VAN BELGIE WETTELIJK DEPOT Keizerslaan, 4 – 1000 Brussel (2 exemplaren)
	Gemeentebestuur Bocholt Dorpstraat 16 B-3950 Bocholt

Beheer vondsten	
Vondsten voorlopig depot	Niet van toepassing
Definitief depot	Niet van toepassing

1.2 Reden van het onderzoek

De firma IFHS nv – Patrick Cuyvers wenst op het terrein een drietal appartementsblokken te bouwen waarvan één met een ondergrondse parkeergarage. Het terrein is een zone met een droge zandbodem. Droge zandbodems zijn in vroegere periodes de aangewezen plaatsen waar mensen kampen maakten of andere bouwactiviteiten verrichten.

1.3 Doel van het onderzoek

Het doel van het onderzoek is trachten een beter inzicht te krijgen in de menselijke activiteiten in de streek gaande van prehistorie tot hedendaagse tijd. Tot op heden blijven nog steeds veel vraagtekens daaromtrent voor wat betreft het grondgebied van de kerngemeente Bocholt.

Door het onderzoek wordt getracht een voorlopig antwoord te vinden op volgende onderzoeksvragen:

- zijn er sporen aanwezig?
- zijn de sporen natuurlijk of antropogeen?
- hoe is de bewaringstoestand van de sporen (goed, gebioturbeerd, ...)?
- maken de sporen deel uit van één of meerdere structuren?
- behoren de sporen tot één of meerdere periodes?
- welke aspecten verdienen bijzondere aandacht bij een eventueel vervolgonderzoek?

1.4 Samenvatting van het rapport

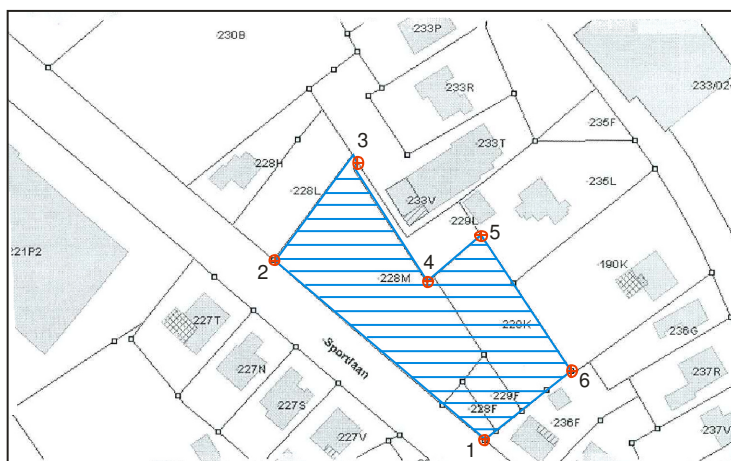
De zandbodem met diepe antropogene horizont is een aanwijzing zijn voor menselijke activiteit en kan een aanwijzing zijn voor menselijke bewoning, meer in het bijzonder voor nederzettingstructuren uit de pre- en protohistorie. Het terrein is gelegen op ca. 650m in vogelvlucht van de St.-Laurentiuskerk van Bocholt (bouwdatum 1476 – toren ca. 1411)¹ waardoor kan vermoed worden dat binnen een redelijke perimeter rond de middeleeuwse kerk kleine boerderijen gebouwd werden.

Doormiddel van drie proefsleuven werd gegraven tot in de moederbodem. Echter zonder enig resultaat op archeologisch vlak. Er is op het terrein een totale afwezigheid van relictten, zowel van bodemsporen als van gebruiksvoorwerpen.

2. Fysisch-geografische context

2.1 Geografische situering

Geografische coördinaten:

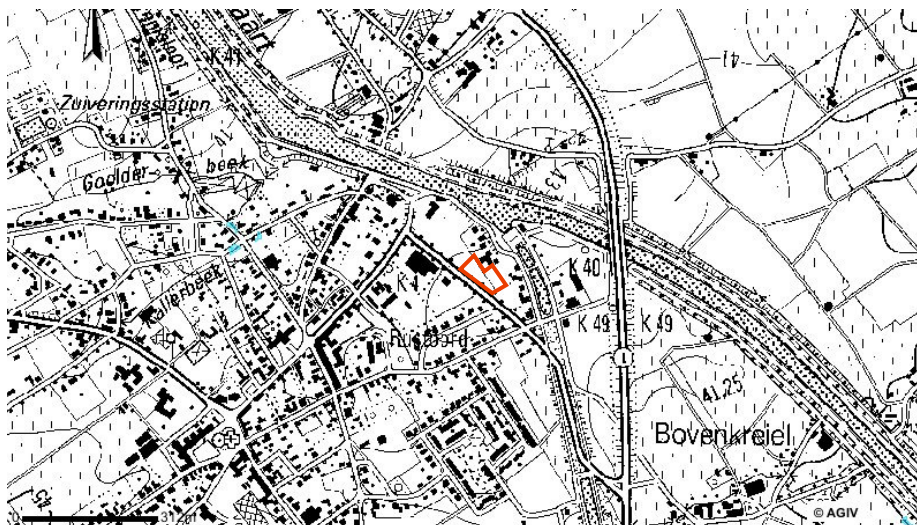

	NB	OL	X	Y
1	51°10.519'	5°35.248'	235224	207955
2	51°10.549'	5°35.190'	235154	208014
3	51°10.563'	5°35.212'	235182	208041
4	51°10.546'	5°35.232'	235204	208009
5	51°10.552'	5°35.248'	235224	208022
6	51°10.529'	5°35.272'	235255	207978

¹ SCHLUSMANS, F. ea, Bouwen door de eeuwen heen in Vlaanderen, inventaris van het cultuurbezit in België, Architectuur, deel 19n1 Kantons Bree – Maaseik, Provincie Limburg – Arrondissement Maaseik, pp. 23

Topografische ligging van het
te prospecteren gebied

2.1.1 Algemene landschappelijke en ruimtelijke situering

2.1.2 Lokale geo(morfo)logische situatie

Het terrein ligt binnen de stedelijke uitbreiding van de woonkern Bocholt; enerzijds begrensd door de Sportlaan, anderzijds, op ca 60 m afstand, door de Zuid-Willemsvaart. Rondom het stuk grond liggen woningen die allemaal dateren uit de tweede helft van vorige eeuw, de meeste zelfs uit het laatste kwart van vorige eeuw; 1975 – 2000.

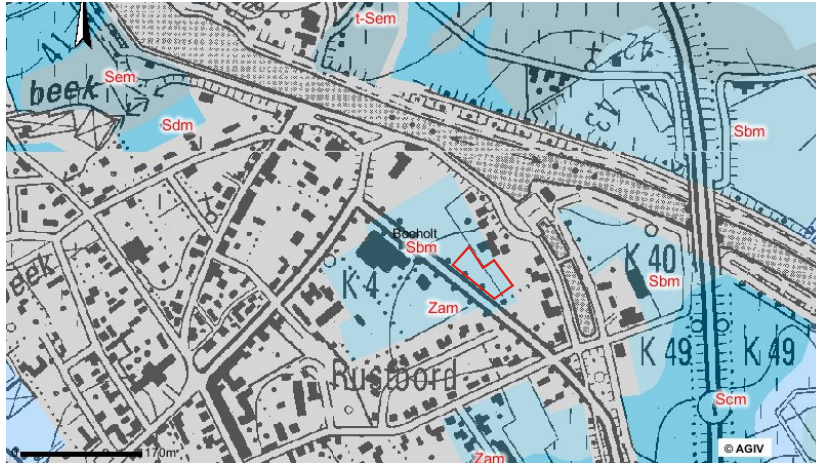
Dit stuk, samen met de wijde omgeving maakt deel uit van de Vlake van Bocholt en is gesitueerd rond de +42 m TAW hoogtelijn, ten noorden van de A-beekvallei. In het laat Pleistocene heeft de Maas in verschillende fasen zich in zijn eigen puinkegel ingesneden, dit onder invloed van klimaat en breukwerking. Hierdoor ontstonden verscheidene Maasterrassen. Door een reeks van noordwest naar zuidoost gerichte breuken, specifiek hier de Feldbiss-breuk, ontstond een plotse storing in de opeenvolging van geologische lagen. Het gebied dat van het Plateau is afgeschoven, kreeg de benaming Vlake van Bocholt.

De Feldbiss-breuk is de zuidelijke breuklijn van de Roerdalslenk; de noordelijke heet de Peelrandbreuk. Het gebied tussen beide breuklijnen is seismologisch vrij actief. De laatste grote beving dateert van april 1992 en was de zwaarste aardbeving ooit in Nederland gemeten.

2.1.3 Lokale bodemkundige situatie

te onderzoeken / onderzocht terrein

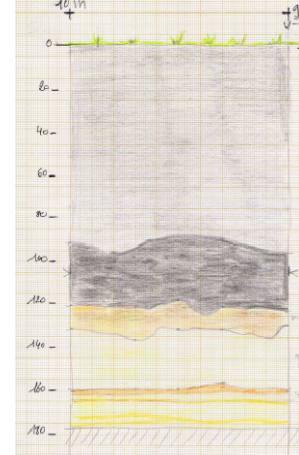
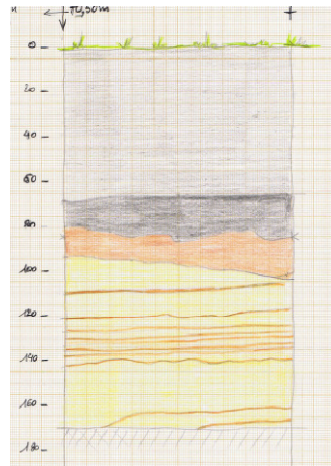
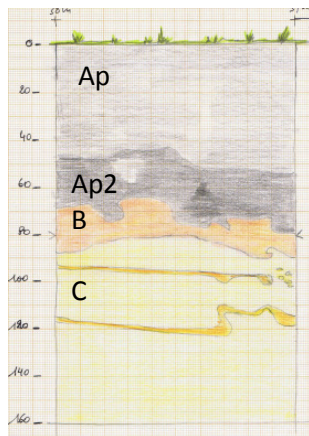

Het terrein valt net binen gedetermineerde bodems op de bodemkaart van België (© AGIV). Twee bodemseries zijn gedetermineerd:

Zam: zeer droge zandgronden met diepe antropogene humus A-horizont

Sbm: droge lemig zandgrond met diepe antropogene humus A-horizont

Tijdens het archeologisch onderzoek werden drie profielen ingetekend. (cfrt algemeen plan, profiel 1 – 2 – 3). Alle profielen vertonen dezelfde bodemontwikkeling: A-horizont, met een dik pakket “magere grond” (Ap) en een dunnere en zwartere inlogingslaag (Ap2), vlak daaronder een donkerbruine B-horizont en aansluitend gele tot geelwitte zandgrond dooraderd met ijzerafzettingen, de C-horizont.

1

2

3

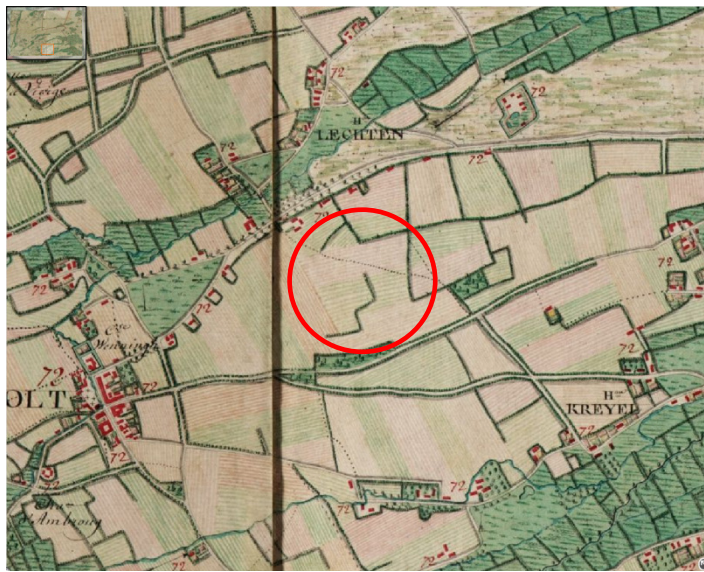
Deze plaggenbodems, anthrosolen, zijn gevormd door intense bemesting voor landbouw. De magere zandgronden waren en zijn niet geschikt voor intensieve landbouw, maar om toch gewassen te telen, hoofdzakelijk graansoorten, werd de bodem intensief bemest met mest afkomstig van potstallen.

2.2 Gekende archeologische waarden

2.2.1 Centrale Archeologische Inventaris (CAI)

Geen vondsten bekend in de directe omgeving

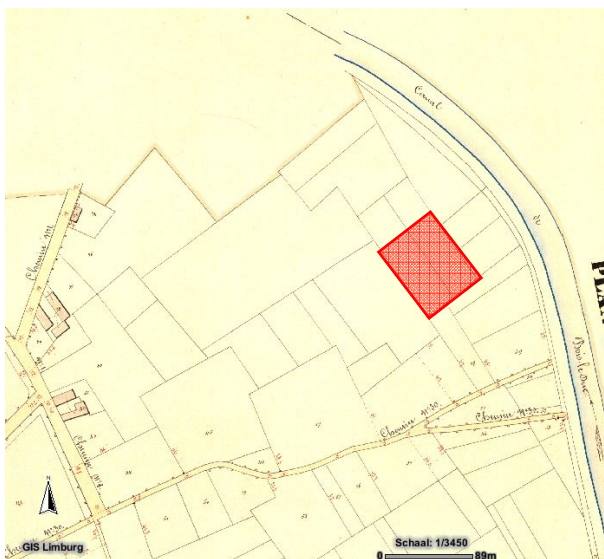
2.2.2 De Ferrariskaart (ca 1775)

Het is niet mogelijk het onderzochte terrein exact af te bakenen op de Ferrariskaart. Maar, de rode cirkel geeft de zone weer waarin met 99% zekerheid het terrein gelegen is. Heel de zone en het omliggende gebied staat ingekleurd als landbouwgebied; akkerareaal.

(ferrariskaart: online te raadplegen op www.ngi.be)

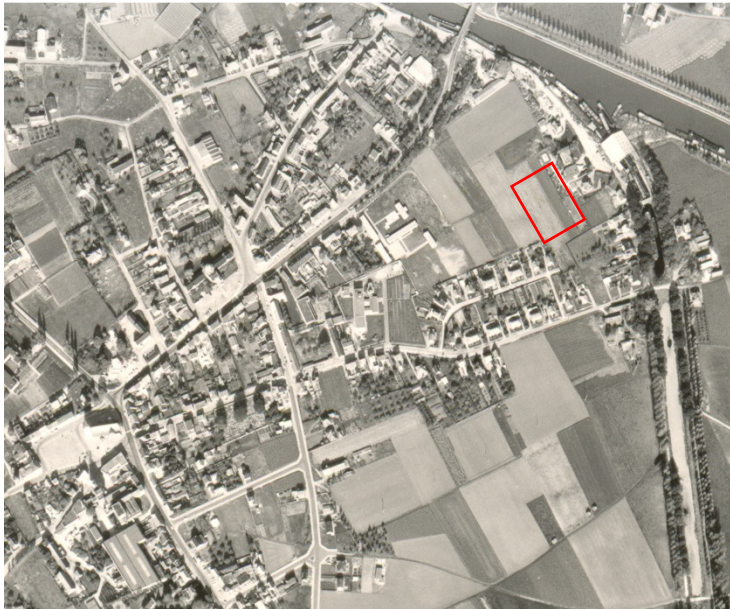
2.2.3 Atlas Buurtwegen 1846

Op basis van vergelijking met recentere luchtopnames kunnen de ingekleurde percelen geïdentificeerd worden als het onderzochte terrein. Maar ook op deze kaart zijn het “slechts” landbouwpercelen zonder aanduidingen van gebouwen / bebouwing.

2.2.4 Luchtfotografie

Luchtopnames van 1970 (bron: AGIV) en recente satellietbeelden (© Google) geven geen aanwijzingen voor archeologische sporen.

(AGIV 1970-10-16_73940)

(© Google Earth)

3. Onderzoeksmethode

De bijzondere voorschriften van het Agentschap Ruimte en erfgoed bepalen dat het terrein voor minstens 10% van de oppervlakte dient te worden onderzocht met parallelle proefsleuven met een maximale onderlinge afstand van 15 m (middenpunt tot middenpunt)

De onderzoekssleuven dienen aangevuld met kijkvensters van minimaal 5 x 5 m en maximaal 13 x 13 m, of eventueel dwarssleuven.

Gelet op de beperkte oppervlakte, de vorm van het terrein (veelhoekig), de wendbaarheid van de graafmachine en de mogelijkheid tot stapelen van de uitgegraven grond werd geopteerd voor drie proefsleuven. De eerste, 38 x 1,80 m (breedte van de graafvak), een tweede met een breedte van 1,80 m over de eerste 15 m en een breedte van 3,60 m over de volgende 58 meter en een derde sleuf van 3,60 m breed en 66 m lengte. Op die manier werd in totaal 541 m² van het terrein uitgegraven tot op het archeologisch leesbaar niveau met op drie plaatsen een doorgraving tot 60 cm in de moederbodem.

541 m² op een totale oppervlakte van 3791,42 m² betekent dat 14,29 % van de totale oppervlakte werd onderzocht.

Gegraven werd met een 21-tons graafmachine met een graafbak van 1,80 m breed.

De sleuven werden parallel aan de aangrenzende straat, de Sportlaan, uitgezet. Basis is de boordsteen van de stoep aan de ZW-zijde van het terrein. De eerste sleuf ligt op 5 m afstand (5 m – 8,60 m), de tweede op 20 m (20 m – 23,60 m) en de derde op 35 m (35 m – 36,80 m). De boordsteen van de stoep kan beschouwd worden als basislijn NW > ZO, de kadaastersteen in de Z-hoek van het terrein (geografische coördinaten: 51°10.519' NB - 5°35.248' OL, X=235224 – Y=207955) vormt het 0-punt in de assen van het raster waarin de sleuven uitgezet werden.

Na het graven met de machine werden verschillende vlakken bijgeschaafd met een grondschaaf en werden alle sleuven nauwkeurig onderzocht met een metaaldetector type Garrett Ace 250.

Wat de waterpassing betreft werd gerefereerd naar ijkpunten in de straat waarvan de hoogtes gekend zijn. Ijkpunt is de meest ZO-putdeksel in het fietspad grenzend aan het terrein waarvan de ligging werd vastgesteld op + 42,61 m TAW.

niveaumetingen Bocholt - Sportlaan R&E project 2011-179						
SLEUF 3						
zuidoost	putdeksel fietspad 164	gemeten		TAW putdeksel = 42,61 m		
	afstand vanaf basislijn (0)	maaiveld	bodem	maaiveld	bodem	diepte
	10	166	273	42,59	41,52	1,07
	15	162	271	42,63	41,54	1,09
	20	156	266	42,69	41,59	1,10
	25	156	252	42,69	41,73	0,96
	30	154	237	42,71	41,88	0,83
	35	155	255	42,70	41,70	1,00
	40	157	263	42,68	41,62	1,06
	45	161	265	42,64	41,60	1,04
	50	160	279	42,65	41,46	1,19
	55	158	281	42,67	41,44	1,23
	60	156	285	42,69	41,40	1,29
	65	155	273	42,70	41,52	1,18

	70	153	267	42,72	41,58	1,14
	75	158	257	42,67	41,68	0,99
zuidoost	putdeksel fietspad 156					
SLEUF 2	0	142	272	42,75	41,45	1,30
	5	151	272	42,66	41,45	1,21
	10	164	274	42,53	41,43	1,10
	15	170	260	42,47	41,57	0,90
	20	175	261	42,42	41,56	0,86
	25	166	253	42,51	41,64	0,87
	30	158	248	42,59	41,69	0,90
	35	159	253	42,58	41,64	0,94
	40	161	255	42,56	41,62	0,94
	45	158	251	42,59	41,66	0,93
	50	154	243	42,63	41,74	0,89
	55	156	231	42,61	41,86	0,75
	60	156	225	42,61	41,92	0,69
	65	152	229	42,65	41,88	0,77
	70	147	237	42,70	41,80	0,90
zuidoost	putdeksel fietspad 177					
SLEUF 1	2	190	307	42,48	41,31	1,17
	5	190	305	42,48	41,33	1,15
	10	189	300	42,49	41,38	1,11
	15	186	294	42,52	41,44	1,08
	20	180	287	42,58	41,51	1,07
	25	180	273	42,58	41,65	0,93
	30	173	269	42,65	41,69	0,96
	35	174	265	42,64	41,73	0,91
	40	172	250	42,66	41,88	0,78

4. Onderzoeksresultaten

Het terrein is volledig steriel wat betreft de opgegraven gedeelten. Er is geen enkele potscherf noch enig ander archeologisch artefact aangetroffen. De grondsporen bleven beperkt tot wortel- en mollengangen.

5. Besluit

Het terrein is in archeologisch opzicht steriel. Het zeer dikke pakket A-horizont kan ons enkel doen besluiten dat er sedert geruime tijd, vanuit de volle middeleeuwen (?), landbouwactiviteiten op het terrein hebben plaatsgevonden. Intense bemesting heeft de schrale zandgrond vruchtbaar gemaakt voor het telen van vermoedelijk graangewassen (rogge, tarwe, gerst), maar er zijn geen bodemonsters genomen om deze hypothese wetenschappelijk te staven.

5.1 Beantwoording onderzoeksvragen

- zijn er sporen aanwezig?
 - Er zijn sporen aanwezig die wijzen op intense bemesting van het terrein, gelet op de dikke humus-A horizont.
- zijn de sporen natuurlijk of antropogeen?
 - De bemesting is van antropogene aard, andere sporen zijn enkel van natuurlijke oorsprong en omvatten sporen van mollen- en wortelgangen
- gelet op de aanwezige sporen en het ontbreken van archeologische relictten zijn de vervolgvragen niet van toepassing

5.2 Aanbevelingen voor vervolgonderzoek

Het totaal ontbreken van archeologische relictten houdt in dat vervolgonderzoek niet nodig is.

6. Lijsten

6.1 fotolijst

prefix	nummer	sleufnr	richting	details
IMGP	6967	1	NW > ZO	
IMGP	6968	1	NW > ZO	
IMGP	6969	1	NW > ZO	boomput
IMGP	6970	1	NW > ZO	boomput
IMGP	6971	1	ZO > NW	
IMGP	6972	1	ZO > NW	
IMGP	6973	1	ZO > NW	
IMGP	6974	1	ZO > NW	
IMGP	6975	1	ZO > NW	
IMGP	6976	1	NW > ZO	
IMGP	6977	1	NW > ZO	
IMGP	6978	1	NOORD	profielput, profiel noordzijde van sleuf
IMGP	6979	1	NOORD	profielput, profiel noordzijde van sleuf
IMGP	6980	1	NOORD	profielput, profiel noordzijde van sleuf
IMGP	6981	1	NOORD	profielput, profiel noordzijde van sleuf
IMGP	6982	1	NOORD	profielput, profiel noordzijde van sleuf
IMGP	6983	1	NOORD	profielput, profiel noordzijde van sleuf
IMGP	6984	1	NOORD	profielput, profiel noordzijde van sleuf
IMGP	6985	1	NOORD	profielput, profiel noordzijde van sleuf
IMGP	6986	1	NW > ZO	boomput
IMGP	6987	1	NW > ZO	boomput
prefix	nummer	sleufnr	richting	details
IMGP	6992	2	ZO > NW	
IMGP	6993	2	ZO > NW	
IMGP	6994	2	ZO > NW	
IMGP	6995	2	NW > ZO	
IMGP	6996	2	NW > ZO	

IMGP	6997	2	NW > ZO	
IMGP	6998	2	ZO > NW	
IMGP	6999	2	NOORD	
IMGP	7000	2	NW > ZO	
IMGP	7001	2	NW > ZO	
IMGP	7003	2	ZO > NW	
IMGP	7004	2	ZO > NW	
IMGP	7005	2	ZO > NW	
IMGP	7006	2	ZO > NW	
IMGP	7007	2	ZUID	profielput, profiel zuidzijde sleuf
IMGP	7008	2	ZUID	profielput, profiel zuidzijde sleuf
IMGP	7009	2	ZUID	profielput, profiel zuidzijde sleuf
IMGP	7010	2	ZUID	profielput, profiel zuidzijde sleuf
IMGP	7011	2	ZUID	profielput, profiel zuidzijde sleuf
IMGP	7012	2	ZUID	profielput, profiel zuidzijde sleuf
IMGP	7013	2	NW > ZO	
IMGP	7014	2	NW > ZO	
IMGP	7015	2	NW > ZO	
IMGP	7016	2	ZO > NW	
IMGP	7017	2	ZO > NW	
IMGP	7018	2	ZO > NW	
prefix	nummer	sleufnr	richting	details
IMGP	7020	3	ZO > NW	
IMGP	7021	3	ZO > NW	
IMGP	7022	3	ZO > NW	SPOREN VAN WORTELS EN HAARWORTELS
IMGP	7023	3	ZO > NW	
IMGP	7024	3	NW > ZO	
IMGP	7025	3	NW > ZO	
IMGP	7026	3	NW > ZO	
IMGP	7028	3	NW > ZO	
IMGP	7029	3	ZO > NW	
IMGP	7030	3	ZO > NW	
IMGP	7031	3	ZO > NW	
IMGP	7032	3	NOORD	
IMGP	7037	3	NOORD	
IMGP	7038	3	NOORD	profielput, profiel noordzijde van sleuf
IMGP	7039	3	NOORD	profielput, profiel noordzijde van sleuf
IMGP	7040	3	NOORD	profielput, profiel noordzijde van sleuf
IMGP	7041	3	ZO > NW	
IMGP	7042	3	ZO > NW	
IMGP	7043	3	ZO > NW	
IMGP	7044	3	NOORD	profielput, profiel noordzijde van sleuf
IMGP	7045	3	NW > ZO	
IMGP	7046	3	NW > ZO	

7.3 Representatieve foto-opnames

7.3.1 Sleuf 1

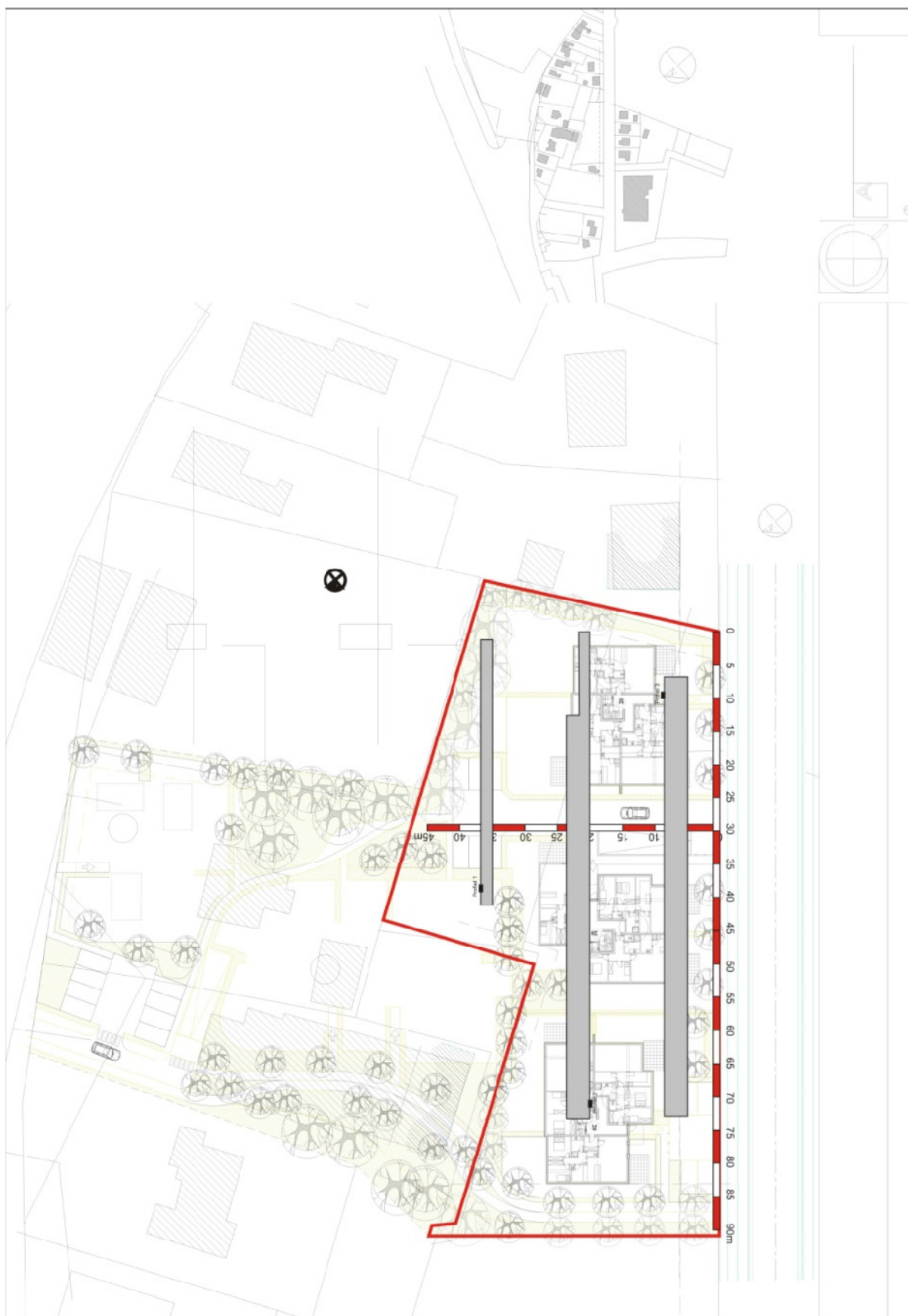
7.3.2 Sleuf 2

7.3.3 Sleuf 3

7.4 Inplanting nieuwbouw geprojecteerd op proefsleuven

7.5 Algemeen onderzoeksplan

HAAST

Historisch & Archeologisch Adviesbureau - Studies en Toegankelijk onderzoek

Algemeen plan - prospectiesleuven -

Site BOCHOLT - Sportlaan

Ruimte en Erfgoed lic. 2011-179 / ref.nr 11-32983

opmetingen 6 en 7/06/2011

R. van de Konijnenburg, lic. archeologie

Grauwe Torenwal 6/00/1

B-3960 Bree

08/06/2011

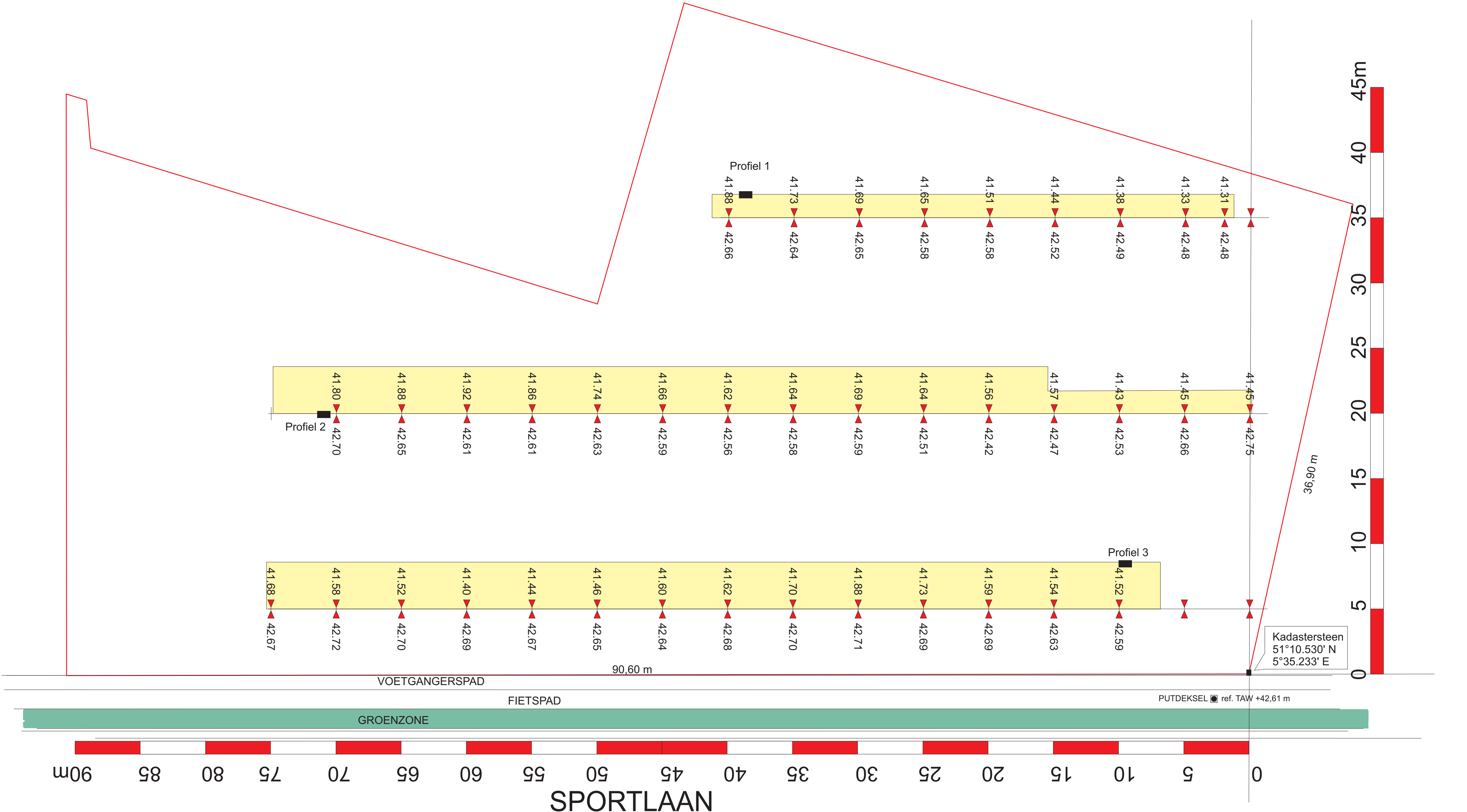
schaal:

0

5

10

15m

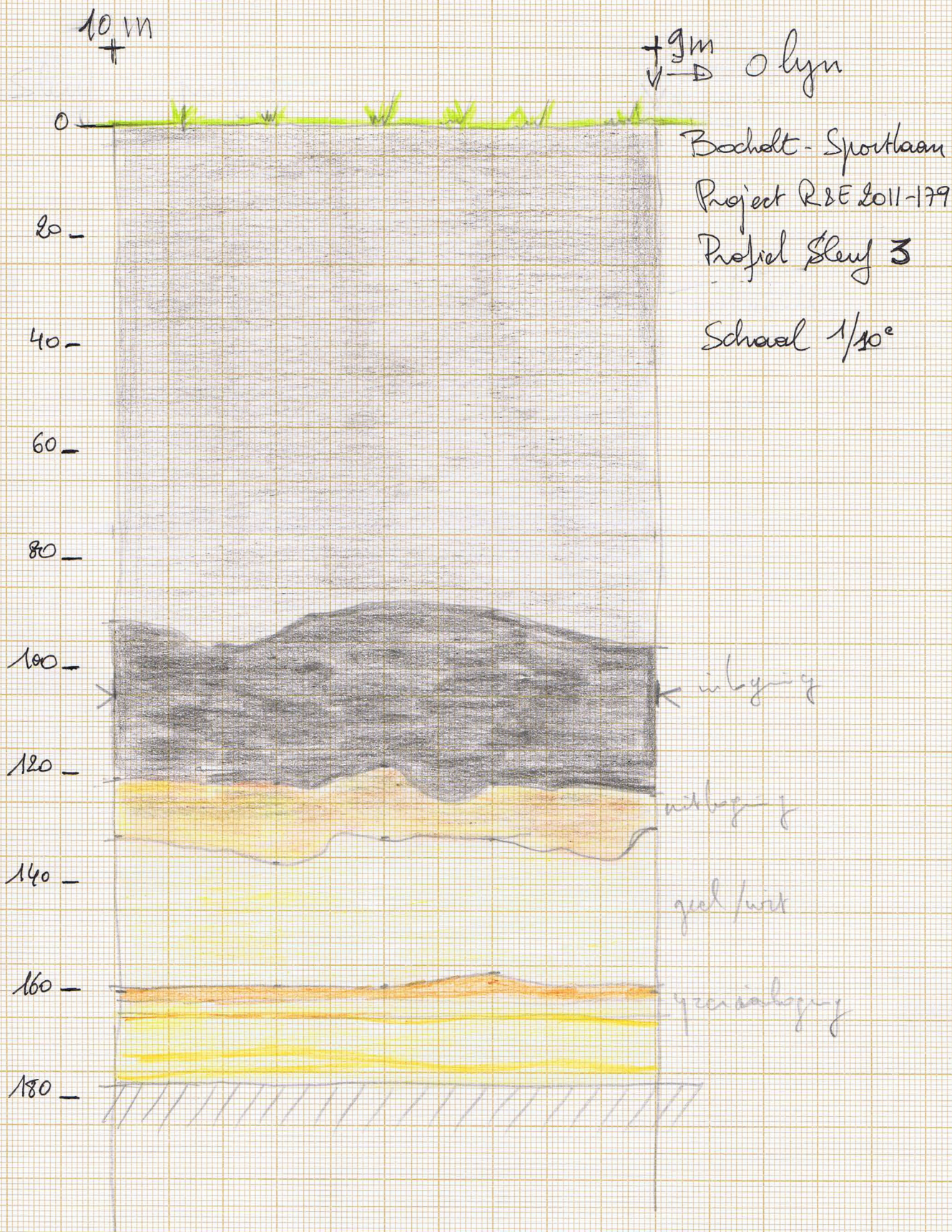
0 5 10 15m

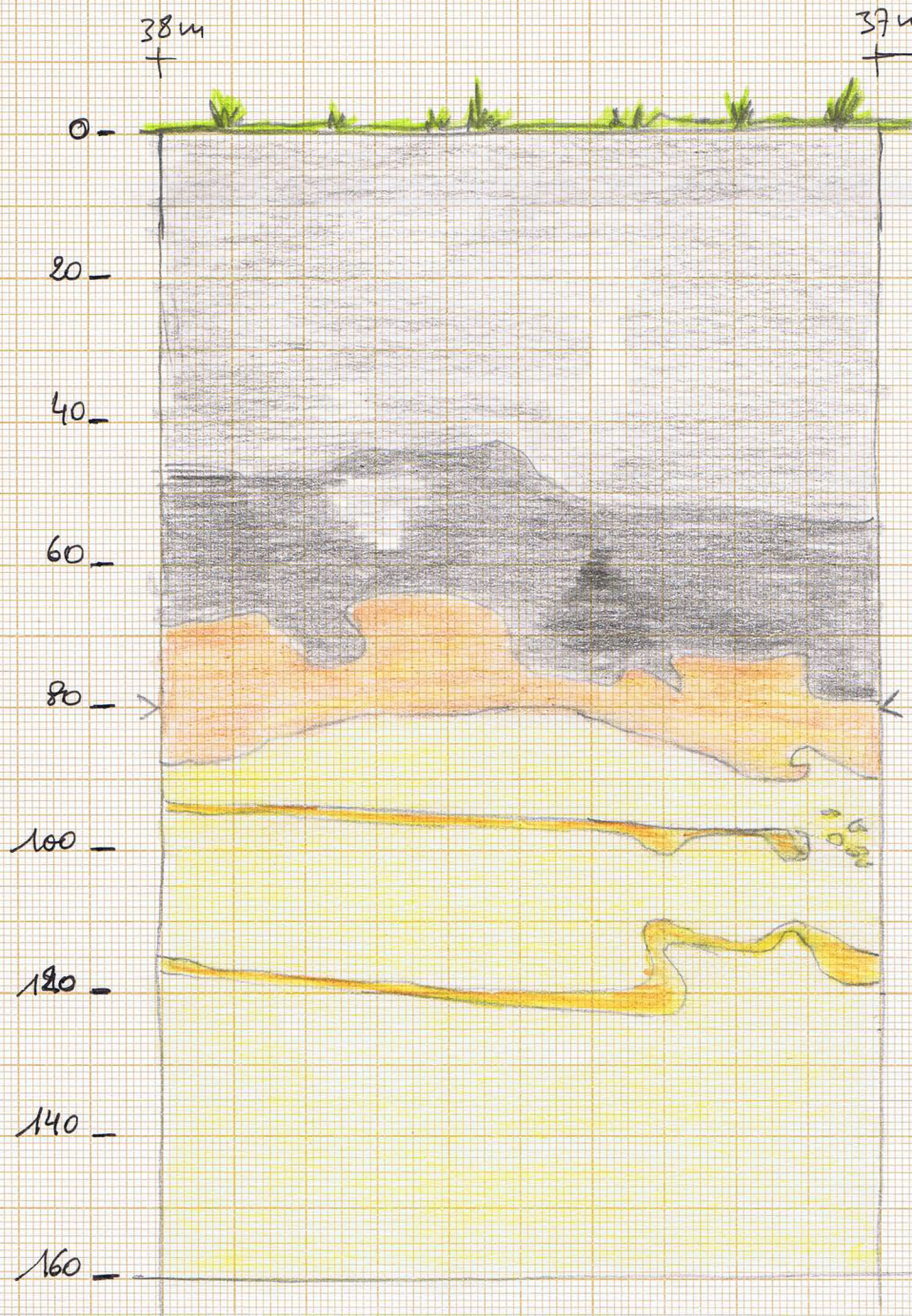
voorstel inplanting prospectiesleuven

R. van de Konijnenburg, lic. archeologie
Grauwe Torenwal 6/00/1
B-3960 Bree
27/04/2011

SPORTLAAN

39m → O. lijn.

Bachholt-Sportbaan

Project R&E 2011-17

Profiel Sloop 1

Schaal 1/10

Bodholt Sportlaan R&E project 2011-179

Sleuf 2 - Profiel

o lijn

70,50m

71,50m

